

BINGELRADE,

een dorp blijft bestaan...

BINGELRADE – Hij of zij die zegt dat Bingelrade verdwijnt, kloekt als een ketter. Laat het dan zo zijn dat Bingelrade ten offer valt aan een gemeentelijke herindeling, dat het dorp vandaag de laatste dag van eigen bestaan beleeft; het neemt niet weg dat Bingelrade voorlopig „Bingelder” blijft. Bingelrade. Een dorpje op een steenworpje van de Duitse grens. Een kleine gemeenschap: ongeveer achthonderdvijftig inwoners. Met elkaar verbonden door een sterk saamhorigheidsgevoel. Mensen die niet langs maar mét elkaar leven. Limburgers die zich dagelijks ontmoeten. In de Kruis-, in de Geer- of in de Dorpsstraat. In een van de drie cafés, in het Ontmoetingscentrum. Of bij het 317-jarig Puthuisje. De door mergelmuren en een puntdak omgeven waterput die Jan Hoen trots het „nationaal monument van Bingelrade” noemt. Jan Hoen is mijn gids geweest tijdens een bliksembezoek aan Bingelrade. Een dorp dat het bestaansrecht ontnomen is, maar toch niet zal verdwijnen. Net zolang er in de weilanden aldaar talrijke bomen heerlijke kersen zullen dragen ...

Jan Hoen (50). Zoon van een bovengegrader mijnwerker die bij de Staatsmijn Hendrik in de wassrij werkte en ook als chauffeur van (hoofd)ingenieurs figureerde. „Ik zelf ben in Brunssum geboren, maar op tweejarige leeftijd was ik samen met mijn ouders weer terug in Bingelrade”, stelt Jan trots vast. Verleden jaar vierde Jan het feit dat hij vijftienwintig jaren bij de Staatsmijn Hendrik – later DSM – een bezige bankwerker was. Jan: „Bingelrade is nooit een specifiek mijnwerkersdorp geweest. Toch hadden we een sterke plaatselijke afdeling van de Mijnwerkersbond. Van de honderd mijnwerkers waren er negenennegentig georganiseerd. We hebben altijd prachtige St-Barbarafeesten gekeurd. 's Morgens de mis, dan gezamenlijke koffietafel met de vrouwen erbij en 's middags kwam Sinterklaas voor de kinderen. Het was geweldig. Heel jammer dat het allemaal voorbij is. St-Barbaraverering, het is nu definitief weg ...”

Keus

Er is, in de loop der jaren, in Bingelrade nog meer verdwenen. Hoen: „Er zijn geen kruidenierwinkels meer. We hebben alleen nog maar de SRV. Er zijn zat winkels geweest, maar die hebben zich niet kunnen handhaven. De ene na de andere ging dicht. Er is een Végé-

● Jan Hoen: „Bingelder blijft Bingelder...”

winkel geweest, maar ook die kon zich niet redden. De mensen gingen naar Brunssum. Daar was meer keus”.

Lief

Ook op het agrarische vlak verloor Bingelrade terrein. Er is een tijd geweest dat de werkende bevolking voor circa de helft uit landbouwers bestond. De rest was werkzaam in de mijn of in de bouw. De tijd echter sloeg toe. Bestaande landbouw- en fruitteeltbedrijven werden groter. De kleintjes vielen af. Nadat de mijnen dicht waren gegaan, steeg het aantal bouwvakkers ... Het beeld van Bingelrade echter bleef vrijwel hetzelfde. Landelijk, rustig, lief ...

Feest

Hoen: „Bingelrade is een mooi dorp met een zeer rijk verenigingsleven. In Bingelrade slaagt dan ook elk feest. Neem het vijftienjarige bestaan van de harmonie St.-Caecilia. Er werd een grote tent opgezet.

Tien dagen lang. Iedereen hielp en feestte mee. Ik geloof dat men er ongeveer tachtigduizend gulden aan overgehouden heeft. Een jaar later: vijftigjarig bestaan van BVC'28, de voetbalclub. Eind mei, koud als de duivel. Tent op het speelveld. Vier dagen feest. Vrijdags receptie, de volgende dag reünie van de oudspelers. Het weer sloeg plotseling om. Het werd zomer. Er zijn in die tent

mensen flauwgevallen, zo warm was het op eens geworden. Op de laatste avond traden alleen maar Bingelrade artiesten op. Een jeugdkoor-tje, enkele heren met 'n gitaar, onze kapel. Iedereen was er weer. De tent was afgeladen vol. Twintigduizend gulden aan dat feest overgehouden...”

Clubs

Bingelrade barst van de verenigingen. Een dikke achthonderd mensen rondom de St.-Lambertuskerk en het drietal cafés vindt zich terug in de harmonie St.-Caecilia, in de voetbalclub BVC'28, in de carnavalsvereniging De Keescheknub, in de Hedelfinger Kapel, in de schietvereniging St.-Lambertus, in de spaarclubs, in het gemengd kerkelijk koor en in het jeugdkoor Enjoy, in de duivensportclub, in de vrouwenbond en in de toneelclub (Hoen: „Bij de toneelclub ben ik manasje van alles. Vroeger was ik bestuurslid van de Kajotters en van de voetbalclub”).

Cafés

Kerk, kroeg en kermis. Bidden en lachen. Liefde en luim. Dorpelingen onder elkaar. Een van hen is Jan Hoen: „Dit jaar trok de procesie door straten waar ze nog nooit geweest was. Door de Beuken- en de Putstraat. De bewoners hebben er werkelijk iets fantastisch van gemaakt. Een prachtige loper van zaagsel uitgelegd. Schitterend ge-

Tekst:

Nino Tomadesso

kleurd ...” Tweemaal per jaar is er kermis in Bingelrade. Eind juni en begin november. Jolijt voor jong en oud. Vlaaien en pinten. Een van de drie cafés voert de doven-ton. Hoen: „Dat is het café Kuy-pers”.

Hoe dat komt weet ik niet, maar iedereen loopt er naar binnen. Dat was vroeger al zo. Toen heette het nog café Zaylen. Ze tappen er Bavaria-bier. Bingelrade is een Bavaria-dorp. Café Eggen heeft Bavaria, het Ontmoetingscentrum heeft Bavaria, in de kantine bij het voetbalveld drinkt men Bavaria. Alleen café Meyers heeft Skol ...”.

Rondje

De ogen van Jan Hoen schitteren, er verschijnt een brede glimlach op zijn gezicht. „Ik heb in café Kuyppers al wat meegemaakt. Jesus Christus nog toe ... Ik moest er eens een we maken. Ik begon met leidingen te leggen en zo ... De volgende dag ging ik

terug. Ik kwam het café binnen. Daar zaten enkele van die ouderen. Lei Gooyen, de man is al dood, Lei van Jeupe, Offermans en nog een paar anderen. Ik bleef effe aan de tap staan; dronk een dröppe, want het was koud buiten. Daar kwam de olieman binnen. Goejemiddag zei die, geef ons er eentje. Toen verscheen de keurmeester. Die gaf ook een rondje. Enfin, weér een glaasje bier en 'n dröppe. Geef ons er nog eentje, zei ik tegen de kastelein. Dat laatste glas was nauwelijks uitge-dronken of een van die oudjes riep: breng ons nog wat! Nog eentje gedronken ... en nog eentje ... en nog eentje. Op een bepaald moment zei ik: ik ga maar weer naar huis, want werken aan die we heeft toch geen zin meer. Wat dacht je? We hadden hem goed geraakt. God nog toe ... Héerlijk was dat. En maar praten over het weer, over het land, over het vee ...”.

Jacobs

Geruime tijd bood de wielersport de Bingelradenaren veel stof tot discussie. Dat was de periode waarin Michel Jacobs op de racefiets furere maakte. Hoen: „Michel is de bekendste sportman geweest die Bingelrade ooit gehad heeft. Hij had baanrenner moeten worden. Dan was Michel er eentje geweest, zeg. Nu is er alleen nog Frans Timmermans. En we hebben een supportersclub voor Jo Hellebrand, die autocrosser. Die woont weliswaar in Brunssum, maar zijn ouders zijn van Bingelrade. Hier in het dorp

kloemele ze ook altijd aan de auto van Hellebrand ...”
„De carnavalsvereniging heet de Keescheknub. Waar komt die naam vandaan?”

Bloesem

„De harmonie van Bingelrade had aan het vaandel altijd een takje kersenbloesem hangen. Die van Jabeek droegen appelbloesem met zich mee ... Bij ons begint het kindercarnaval al op vrijdagmiddag, terdagmiddag trekt de grote optocht uit. Dan wil je wel eens blijven hangen ... Op zondagmorgen houdt de prins receptie. Dat loopt meestal ook uit de hand. 's Avonds zijn we allemaal in het Ontmoetingscentrum. Dan is het bal. Op maandagavond loopt het stilaan naar het einde ...”.

Poot

Bingelrade. Het dorp bestaat intens. Om de veertien dagen valt er de Dorpsgalm in de brievenbus. Kroniek van het dorpsgebeuren. Hoen: „Zij staat boordevol verenigingsnieuws. Wat er zo allemaal te doen is ... De bejaardervereniging. Ach, die mensjes hebben het toch zo leuk. Dinsdag- en donderdagmiddag zitten ze bij elkaar in het Ontmoetingscentrum. Ze kaarten en ze kienen. Moeder thuis wordt dan heils. Ze breekt zich de kneuk om er bij te zijn. Normaal zit ze thuis en krijg je haar niet de deur uit. Maar op dinsdag- en donderdagmiddag is ze niet te houden. Dan heeft ze geen tijd, dan moet ze gaan kieten. Op woensdagmiddag is het handwerkkransje in het Ontmoetingscentrum bijeen. Dat heeft een kerstgroep van poppen gemaakt. Staat in de kerk. Heel erg mooi ... Er staat zelfs een berder met een houten poot bij ...”.

Gedonder

Gemeentelijke herindeling. Het einde van het dorp en het begin van de wijk, de buurtschap Bingelrade? Jan Hoen: „Op officiële papieren natuurlijk wel ... Ik zie de toekomst niet zo rooskleurig in. Echt niet. Wij vallen nu onder Onderbanken. Weet u wat het is? Onderbanken. Nou, in elk geval beter dan Schinveld. Bingelrade is niet zo Schinveld-gezind. Wij verstaan ons wel met de mensen in Schinveld, maar vroeger op de koel was er al zijk mee. De Schinveldenaren spraken toen al van oos koel. De mijn was altijd van hen. Oos koel. Zo spraken die over de Staatsmijn Hendrik. Zo spraken ze ook na het bekend worden van de herindeling. Jullie komen nu bij ons. Bie oos. En dat wilden ze hier niet. Enfin, na lang gedonder is het Onderbanken geworden. Maar ... de naam Bingelrade blijft toch bestaan”.

„Spreekt u de naam Onderbanken aan? Doet die u iets?”
„Neen. Helemaal niet ... Als iemand me zal vragen: waar woon je, dan zal ik hem nooit antwoorden: ik woon in Onderbanken. Neen, ik kom van Bingelder. De kinderen van onze kinderen die zullen misschien wel over Onderbanken spreken. Maar onze generatie spreekt over Bingelrade. Of over Jabeek. Merkelbeek, Schinveld. Samen zijn we nu wel Onderbanken, maar daar blijft het dan ook bij. Met de naam Onderbanken lopen we echt niet te koop”.

Vrees

„Ja ... ja ... Er zullen er wel een paar zijn die zeggen: wat interesseert het me. Tijdens de laatste raadsvergadering zag je links en rechts mensen zitten die het maar zo-zo vonden. Ik ook. Mij doet het wat. Echt waar ... Er is vrees. Wat gaat er toch allemaal gebeuren? Hoe zal het met de subsidies voor de verenigingen worden? Niemand darf het rechtuit te zeggen, maar iedereen is toch wel een beetje bang ... Als we nu hulp van de gemeente moeten hebben, zijn we op vreemden in Schinveld aangewezen. Het is afgelopen met even naar het gemeentehuis te rennen als je wat nodig hebt. Wat gaat er allemaal gebeuren? Zetten ze ons op een zijspoor? Ik ben het eens met burgemeester Sjoof Drummen. Tijdens de laatste raadsvergadering zei die: Bingelrade weet niet hoe sterk het is. Dat klopt. De burgemeester bedoelde onze saamhorigheid. Die krijg je niet kapot. Bingelder blijft Bingelder...”